

Veri

Vzgoji

Omiki

SLOVENSKI UČITELJ

**Glasilo slovenskih krščanskih
učiteljskih
in katehetskih društev**

1912

Št. 5.

Letnik XIII.

SLOVENSKI UČITELJ

Vsebina:

Krenimo na nova pota! Janko Polak	97
Sviloprejka. R—a	100
Popolni kes. A+A	103
Razredni učitelj. Iv. Š.	107
Nadzorstvo. B—ški	109
Katehetski vestnik:	
Katehetsko gibanje	109
Katehetske beležke	110
Zgledi	111
Učiteljski vestnik:	
Učiteljske vesti	112
Naša zborovanja	114
Raznoterosti	115
Vzgoja	118
Slovstvo in glasba	119

Slovenski Učitelj

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
::: in katehetskih društev. :::

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik XIII.

V Ljubljani, 15. maja 1912.

Štev. 5.

Janko Polák.

Krenimo na nova pota!

Preidimo sedaj k čitanju v prvem šolskem letu.

Znano je, da so razredi na kmetih največkrat prenapolnjeni. Mnogo vaje je v prvem šolskem letu najboljši pripomoček za dobro čitanje. Obilica otrok pa je tista zavora, ki stori, da primanjkuje vaje. Na domačo pridnost se ne smemo dosti zanašati; zakaj otrok v ti dobi še ni dovolj samostojen, domači pa časa nimajo. So tuintam tudi roditelji, ki otroku domačo vajo naravnost prepovedo. »Čemu pa hodiš v šolo?« — To je refren, ki se čuje le večkrat.

Učitelji pa vemo, da v šoli — posebno s prenapolnjenimi razredi — ne vzmoremo vsega, kar roditelji od nas žele in zahtevajo. Jaz v resnici ne vem, kako bi zvrstil 70 do 100 otrok tako, da bi prišel vsak in vsaki dan na vrsto in da bi zraven ne zanemaril tega in onega. Nekateri so mnenja, da je najboljši pripomoček mehanizem. Ne oporekam, trdim pa, da sam mehanizem tudi ni umesten; zakaj tuintam dobimo v sedanjem »Abecedniku« izraze, da je treba že dokaj pedagoške spretnosti, če jih hočemo razložiti. Taka razlaga pa ukrade dokaj časa, ki bi ga porabili prav lahko za vajo. Po mojem mnenju bi moral nuditi »Abecednik« tako lahko hrano, da jo prebavi otrok tudi brez pomoči učiteljeve.

Še več škode nego »Abecednik« pa provzročuje v tem oziru — tako sodim — naš dosedanji učni načrt, ki pravi, da moramo predelati ves »Abecednik« tekom enega leta. Tudi počasi se daleč pride, veli rek. Za prvo šolsko leto bi zadostovalo, ako bi obdelali vse male črke in zvezne vaje, toda vse to tako temeljito, da bi ob koncu prvega šolskega leta ne bilo niti enega učenca, ki bi ne obvladal ravnokar omenjene snovi dodobra. Velike črke in berilne sestavke ob koncu bi prepustili drugemu šolskemu letu. Za male otroke je treba malih duševnih porcij; čas pa, ki bi ga s tem pridobili, bi lahko posvetili fonetiki. Koliko grešimo v tem oziru zaradi množice otrok in obilice snovi! — Zanemarjenje fonetike pa rodi ono nejasno izgovarjanje samoglasnikov in soglasnikov, ki se opaža še v poznejših letih, ono nejasno in nerazločno čitanje, govorjenje in pisanje. Končno bi mogli, ako bi to obveljalo, uporabljati tudi čitalni stroj, ki ga sedaj po

nekaterih šolah vse premalo vpoštevajo. Jaz pa trdim, da je umna uporaba čitalnega stroja nit, ki vodi k pravičnim početnim vajam za spisje.

Dodam še nekoliko opazk za čitanje v zboru. Čitanje v zboru se mi zdi tako važno, da mu moramo privoščiti nekoliko minut ob vsaki uri, kadar čitamo; toda ne samo v prvem, temveč skozi vsa šolska leta. Čitanju v zboru daje pravilno smer učitelj, zakaj drugače bi bilo brez pomena.

Pomudimo se malo tudi ob učenju na izust. Ako se otroci uče na pamet, so navezani v prvem šolskem letu največ na uho. Tuintam pride v poštev tudi oko in le redkokedaj tudi ostali čuti. Enostrana gojitev čutil pa je nas privedla do napačnega sklepa, t. j. da sodijo v prvo šolsko leto za učenje na izust predvsem — ali celo samo — pesmice. Učiti je vsekako take pesmi, ki jih bodo otroci tudi peli ter imajo v sebi zdravo jedro in umetniško obliko.

Kar se tiče pisanja, trdim, da je treba dosti predvaj, preden se lotimo pisanja kot takega in da je zelo važno za ves razvoj pisanja, ako vpletamo tudi med pisanje kot tako dosti ročnih vaj. Koliko časa mine, preden navadimo otroke pravičnega sedenja, t. j. pravičnega držanja glave, ram, laktov, rok in nog! — Preden ne znajo otroci tega, ne pišimo niti črtice na popir. Naglica v tem oziru ni dobra in rodi otrokom bridke solze, učitelju pa jezo. A vsega tega ni treba, če ne hitimo.

Že pri čitanju sem omenil, da zadostuje povsem, ako vzamemo tekom prvega šolskega leta samo male črke in zvezne vaje. Isto trdim za pisanje. Če vpoštevamo to, je umljivo, da nam ni treba hiteti; zakaj časa imamo dovolj.

Ej, kako radi trdim, da hodimo naravno pot, toda v resnici jo pa urežemo dostikrat prav nasprotno. Otroka ne seznanimo s popirjem, peresom, peresnikom in tinto, temveč začnemo pisati kar na slepo srečo in potem se jezimo, če otrok ne vé, da tinta ni voda, da pero in peresnik nista orodji za težko delo, temveč da sta samo za lahko delo na popirju. Z vsem je treba otroka seznaniti. Vsak migljaj se mora izvršiti izprva na povelje, ki se mu mora ukloniti vsak učenec. Niti eden ne sme delati po svoji volji. In to so najmenitnejše prve vaje k vsemu lepopisju.

Izprva niti sam nisem hotel verjeti, da je konsekvence v tem oziru toliko potrebna.

Če trdim, da zadostuje za prvo šolsko leto, če vzamemo samo male črke, me utegne kdo zavrtniti češ, da bi trpele potem početne vaje za spisje. Temu ni tako! Z vsemi malimi črkami tudi pismeno prav tako lahko povemo vse ono, kar moremo povedati z malimi in velikimi črkami. V drugem šolskem letu se doda pravilo, da pišemo po piki, vprašanju in klicaju vedno z veliko začetno črko in — basta. Omenjam še to, da preidimo takoj v zmiselno pisanje, kakor hitro smo spoznali dovolj črk za sestavo zmiselnih besed. Iz zmiselnih besed pa tvorimo zmiselne stavke in iz teh že tudi zmiselne celote, v kolikor dopušča duševni razvoj otrok. Poudarjam tudi, da učitelj, ki samo prepisuje, ne bo privedel otrok izlepa do prostega spisja,

pa naj vadi otroke v prepisovanju 16 in ne samo 6 do 8 let. Zaporedba pri pisanju bi bila ta-le: a) Prosto komponiranje zmiselnih besed od strani učencev in napisovanje istih na tablo in v zvezke. (Črkovanje besed je velikega pomena za pravopisje!) b) Prosta vezava zmiselnih besed v zmiselne stavke in napisovanje istih na tablo in v zvezke. c) Prosto komponiranje zmiselnih stavkov in vezava istih v zmiselne celote in napisovanje na tablo in v zvezke. d) Korektura v masi ob uporabi table in v zvezkih, kjer vadim že prva znamenja za korekturo.

R a č u n a n j e. Sedanje računice so zasnovane dosti dobro; uspeh ne more izostati, ako se v računice zatopimo in jih preučimo. Toda ta moja trditev velja samo za formalno stran vadbe iz računic, nikakor pa ne za praktično. Sicer storimo marsikaj v praktičnem oziru že s tem, da računimo na prste, kroglice itd. Nekam čudno se mi zdi, ako prepuste avtorji računic v prvem šolskem letu praktični strani samo: ●, *, □, ○, itd. Res je, da otroci na ti stopinji še ne znajo brati, toda znajo gledati; in kakor radi računijo s: ●, *, □ in ○, prav tako radi bi računili tudi s predmeti, ki jih vidijo v obližju, n. pr.: doma, v šoli, na dvorišču, vrtu, v hlevu, v gospodarskem poslopu, sadovnjaku, na polju, travniku, pašniku, v gozdu in vinogradu. Sodim, da bi ne bilo brez koristi, če bi imela računica za prvo šolsko leto tudi nekoliko takih nalog v obliki preprostih risb; zakaj s temi jih uvedemo najlažje v praktično računanje. To, kar svetujem, morem potrditi z lastno praktično poizkušnjo.

Prinašajmo pa tudi v šolo predmetov za računanje kar največ moremo. S predmeti se da doseči v šoli tolika izurjenost v praktičnem računanju, da učitelju dostikrat niti besedice ni treba govoriti. Učitelj predmete samo umno razpostavlja, učenci pa sestavljajo naloge sami in jih tudi sami izračunavajo. V rokah spretnega učitelja imata pa tudi tabla in kreda imenitno vlogo. Spominjam se ur iz praktičnega računanja v prvem šolskem letu, ki so mi minile, da sam nisem vedel kedaj. In te ure so rodile gotovo žlahten sad.

P e t j e. Novejši pedagogi priporočajo petje po notah. V kmetiški ljudski šoli je pač čas za to prepičlo odmerjen, pa tudi ni vredno truda, ker je vežbanje posluha in preprostih, domačih popevcic veliko več vredno.

Podati je treba seveda predvsem primitivne pojme, da znajo že mali pevčki ločiti: a) glasno, b) tiho, c) visoko, d) nizko, e) dolgo, f) kratko in da znajo formulirati usta ob samoglasnikih a, e, i, o, u. Ko jih navadimo tega, pa preidemo lahko takoj k popevanju pesmic. Nikakor pa ne začenjati z umetno pesmijo. Najprej poizkusi s kako domačo že znano, tem slede narodne in šele potem, ko smo otrokom posluh že nekoliko razvili, posezimo po umetni pesmi. Ko se otroci vežbajo, naj se varujejo vpitja in kričanja. Najboljši vodnik je otrokom glas učiteljev. Manj vredne so gosli, najmanj pa harmonij in klavir. Gledati je tudi na spored, kako se poje. Priporočal bi tako-le menjavanje: a) ves razred, b) polovica razreda, c) posamezne vrste, d) posamezne klopi in e) posamezni učenci.

Petja v ljudski šoli ne gojimo zaraditega, da bi z njim preganjali dolgčas, temveč je petje prevažen faktor v vzgoji; saj je znano, da ima petje veliko blažilno moč, da lika srce, da zavira ali vsaj omejuje sirovost in topost; z lepim petjem pa izpodrivamo tudi nerodne kvante.

Priporočati bi bilo, da družimo v ljudski šoli pesem z igro. Iger pa je treba otrok navaditi, in sicer lepih in nedolžnih. Najlepša prilika za to bi bila pri telovadbi v I. šolskem letu. Ako mladini priljubimo in prikupimo lepe igre, potem bo uporabila čas na pašnikih bolje, nego pa ga uporabi tuintam sedaj. S pametnimi igrami bomo koristili v zdravstvenem in moralnem oziru.

Tudi risanje bi priporočal že v prvem šolskem letu; prepustiti moramo otrokom dokaj prostosti. Človek se mora kar čuditi, kaj vse narišejo že mali otroci. Ko znajo dobro rabiti pero, tinto in popir, ko smo vzeli že dokaj snovi iz opisovalnega in pripovedovalnega nazornega nauka, naj se jim dovoli, da iz tega narišejo, kar jih najbolj zanimlje. Opazili bomo, da imajo otroci zmisel za različno orodje, t. j. nože, vile, lopate, motike, sekire, kladiva itd., itd. In uprav to ima praktično vrednost za življenje.

Če goji učitelj tako prosto risanje, bo otroke lahko uvel v pouk, ki so se mu jela v novejšem času odpirati vrata na stežaj, in ki so mu moderni pedagogi nadeli ime — r o k o t v o r n i p o u k.

R—a.

Sviloprejka.

(Učna slika za višjo stopnjo.)

Učila: metulji, kokoni, gosenice razne velikosti v alkoholu, jajčeca. Vršički murve; slika metulja in vseh preobrazb.

I. Danes si ogledamo natančneje sviloprejko. Vzemi metulja in opiši ga! (Ume se, da so učenci že poprej opisovali razne metulje.) Belkast je, z razprostrtimi krili meri 5—6 cm; ob robu kril se vlečeta dve svetlorjavi progi. Debelo truplo z nožicami vred je porasteno z mehko dlačico enake barve, kakor krila. Samica ima nitkaste, samec pa razčesane tipalnice.

S čim se hranijo metulji?

Z medenim sokom raznih cvetic.

Kaj imajo v to svrho?

2—3 cm dolg rilček.

Vzemi drobnogled in poglej svilnega prelca.

Ta pa nima rilčka.

Res je. Zato pa ne more ničesar užiti, in ker vse svoje življenje ničesar ne užije, le 6—8 dni živi, potem pa pogine. Samica znese kakih 600 jajčec, potem zamrje.

II. Opazovanje. Ker smo gosenice in metulje sami vzgojili, povej, koliko si si zapomnil o razvoju sviloprejk!

Koncem maja so se izmotale iz majčkenih jačec zaželjene gosenice. Lepe niso bile prav nič, tako je bilo na papirju, kot bi bila šivilja narezala

črneга sukanca št. 30; zelo nežne stvarce so gomezele semtertja. Ko smo jim potresli svežega murvnega listja, se je vse to počasi razlezlo in zasadilo svoje zobke v mehko listje. V začetku so prav malo pojedle, čez par dni jim je pa že šlo bolje v slast.

Sedmi dan so zaspale in počivale do drugega večera. Prvo kožico so izgubile polagoma, postajale so vedno bolj gibčne in vesele. Barva je postajala vedno svetlejša, tek se je podvojil, polagati smo jim morali pet do šestkrat na dan.

Kaj ste potem opazili na njih?

Da ljubijo temo, sveži zrak in mir.

V tem oziru se jim v šolskih prostorih ne godi posebno dobro, ker jih prenašamo po razredih, da jih morejo povsod opazovati. Vsled tega so večkrat rahlo obolele; posledica je bila, da je vsako prihodnje spanje trajalo dalj časa (poslednje 72 ur). Po drugem levenju so bile že bele in 15—20 mm dolge, požrešne pa tako, da jim ni bilo nikoli dosti. Kar so zamudile med spanjem, so nadomestile naslednje dni.

Kaj ste opažali pri levenju?

Da je moralo biti zelo mučno. Ko so se prebudile iz dolgega spanja, so nekaj časa še mirovale, potem pa so se gibale in mencale, z zadnjimi nožicami so se kam uprle in potem rinile naprej. V 20—30ih min. so izkobale in potem več ur ležale vse spehane; šele potem so začele zopet jesti.

Kakšen je bil gosenični lev?

Umazano rjav, stisnjen, grd. Gosenica pa vselej toliko večja, da skoro ni bilo verjeti, da je prilezla iz tako majhnega mešička. Sedaj so vidno rastle in naposled dosegle dolgost 8 cm in tehtale po 7—8 g.

Kaj se je sedaj zgodilo?

Sedaj se je pričel zadnji post. Spale pa niso več; tri dni so še migale in se krčile; postale so nekako prosojne in rahlo rdečkaste. Nastlali smo jim stružja, naredili metlico iz brezovih šib in začele so iskati primerno mesto, da se zapredejo.

Kakšen prostorček pa ljubijo?

Najraje imajo kak koticček ali stružje, da morejo na več strani pritrditi svojo nitko. Gosenica ima v sebi dve žlezi. Iz teh priteka svilna tekočina po dveh ceveh v spodnjo čeljust, ko pride na zrak, se takoj strdi in gosenica s sprednjimi nožicami prede oba konca v eno nit. To pritrdi počasi in premišljeno okoli sebe na stene, stebila ali stružje. Prva svila je torej neredno zmotana semtertja, slaba in se imenuje kosmata svila ter tvori 1 cm široko redko plast. Sedaj se prične urneje sukati, skrčena za več kot polovico dolgosti. Vso hrano je pretvorila v svilo in sedaj jo mota iz sebe, zato ni čuda, če se tako krči, da je vedno manjša. Drugi del svile je lepo navit v gost kokon in tako redno, da smo ga prav lahko navijali, ko smo našli pravi konec.

Koliko dolg je ta konec?

Kakor je bila gosenica. Od 300 do 1000 metrov dolgega naredi ena sama živalca.

Ali smo jih sedaj pustili pri miru?

Ne, hoteli smo jih opazovati tudi v zapredku. Da bi videli, kakšna je buba in če se kaj izpreminja, smo čez štiri dni prerezali kokon podolgem okoliinokoli.

Kakšna je bila buba?

Rjavkasta, sicer pa popolno gosenici podobna. Obročki so se vsi še poznali, izginile so le nožice in rožiček. Kokon smo spet skrbno skup stisnili in povezali. Ko smo ga čez osem dni zopet odvili, bila je buba zelo razvita; na oprsju so se lepo poznali obronki za poznejše perutke. Zopet smo jo povezali misleči, da smo jo popolno pokvarili. A čudo! Prav ta se je prva razvila in devetnajsti dan je priletel belkast metuljček iz kokona.

Ali ste še kaj posebnega zapazili med razvojem?

A. Po drugem levenju so dobile rožiček na predzadnjem členu.

B. Bile so jako snažne.

C. Telovadile so strašno rade. Če so le zavohale sveže listje, so se pomikale koj proti njemu. Ko so dobile vejice, so koj plezale po njih, prijele s spodnjimi nožicami listje in tako hlastale, da se je čulo po sobi.

D. Po tretjem levenju so dobile po dve rjavi piki na vsakem tretjem obročku. Rožiček je izdatno rastel, pred prejo so bile bledordečkaste in prosojne.

Kaj ste zapazili glede čutil?

Vid imajo neznansko tenak. Če smo jih le prinesli na svetlo, so tudi v spanju jele migati z glavicami. Še bolj razvit je bil vonj. Že od daleč so čutile sveže listje. Okus pa je prekosil vse druge. Hrustale so neprenehoma. 10—15krat na dan so dobile sveže listje, pa je vse šlo. Kar vrgle so se po sveži krmi. Čut je tudi razvit, ker se koj zgane, če se le malo drezne.

Kako je pa s sluhom: Ko so tretjič in četrtrič spale, sem vzel gosli in sem jim jako krepko zasviral, a vse zaman; isto sem ponovil v budnem stanju, ne da bi se kaj zgenile. Svetlobo so pa koj čutile. Torej so le tisti čuti razviti, ki služijo njihovi brezmejni požrešnosti — njihovemu razvoju. To zapazimo tudi pri drugih živalih.

Koliko časa je trajala preobrazba?

36—38 dni.

Pomnite, to ni pravilno. Pravilna preobrazba se dovrši v 30 dneh. Naše so zaostale, ker niso dobile redno hrane in ker smo jih mnogokrat vznemirjali. Naš kraj pač ni prava domovina zanje. Tam na Laškem, od Komskega jezera do Gorice se prične vse bolj zgodaj in se vrši bolj hitro. Pri nas smo morali shraniti jajčeca na hladnem do konca maja, ko brste murve; tam je pa aprila že vse zeleno, zato jih neso na solnce, da hitreje izležejo.

Tudi glede kakovosti svile je velika razlika. Najimenoitnejša je v Lombardiji ob Komskem jezeru, proti vzhodu pa je vedno slabša. Vendar se še okoli Vidma in Gorice pridno goji. Cele družine se tiste tedne bavijo s tem. Vse stene so polne polic, še otroci izkušajo dobiti nekoliko

»semena«, t. j. jajčec, ki jih oskrbujejo na svojo roko, da iztržijo zanje kak »soldo«. Trgovci na debelo pa najmejo za one tedne več oseb, katere imajo ž njimi od zore do mraka čez glavo dela. Vsak dan se morajo sviloprejk večkrat preložiti, da se odstrani vsaka nesnağa, sicer zbole. Od prepriha dobe sušico in mnogo jih pogine. Ako je med levenjem vlažno vreme, postanejo črne in pocepajo. Mrtve je treba urno odstraniti, sicer se bolezen neznansko hitro širi kakor kuga; pogine jih na tisoče. Včasih okremene, t. j. postanejo trde kot kamen, morajo se urno odstraniti. Črne včasih še ozdravijo, če se hitro ločijo vsaksebi in imajo dobro postrežbo. Včasih se še črne zapredejo. Za svilo so dobre, za seme ne.

III. Se ponovi nakratko.

IV. Čemu pa nam je svila?

Iz nje se tko najlepše in najdražje tkanine. Dandanes ima vsako kmetiško dekle svilen robec v nedeljo za vratom, a nekaj ni bilo tako. Bogati grški cesar Justinijan, ki je vladal v 6. stoletju po Kr., ni mogel kupiti svoji soprogi, cesarici Teodori, svilenih zaves, ki jih je želela, tako draga je bila svila tedaj. Takrat so imeli sviloprejke samo Kitajci, pa jih niso hoteli prodati po nobeni ceni. Vsakega, tudi najimenitnejšega tujca so preiskali z njegovo prtljago vred, da ja ni odnesel dragocenih jajčec. Okoli leta 550 po Kr. se je vendar posrečilo dvema grškima menihoma, da sta odnesla v izvotljenih palicah nekaj jajčec. To je bilo veselje v Carigradu! Počasi so se sviloprejke razširile po vseh južnoevropskih deželah. Dandanes se na tisoče ljudi bavi ž njimi, na stotisoče pa s prejo in tkanjem dragocenih svilnatih izdelkov.

V. Spis: Imenitna predica v ponižni obleki, i. dr. Izreki: Židane volje biti. — Židana gospa (v nar. pes.) Žamet in svila prevpijeta pravico. I. t. d.

A + A.

Popolni kes.

 ozdeva se mi, da je med našim ljudstvom premalo jasnosti o kesanju sploh, posebno še o neprecenljivi veljavi in vrednosti popolnega kesa. Kvečemu tako sodijo nekateri, pa še teh je najbrž bolj malo, da je popolni kes, kes iz ljubezni, skrajno sredstvo, ki se z njim grešni človek reši večnega pogubljenja, in ki opraviči človeka samo v tem slučaju, ako ne more opraviti zakramentalne spovedi. Zraven tega je pa vkoreninjena misel, da je popolni kes za navadnega zemljana nekaj nemožnega ali vsaj silno težkega. Teh nejasnih in napačnih nazorov bi gotovo ne bilo, vsaj v tej meri ne, ako bi se mladini v šoli bolj temeljito pojasnilo, kako se obudi popolni kes in kaj ž njim dosežemo. Ker je tako nevarno živeti v smrtnem grehu, ker je prav dostikrat popolni kes edino sredstvo, da si z njim zopet zagotovimo izgubljeno milost božjo, bi bilo zelo zagrešeno, ako bi mladino zanemarili v tem oziru in jo pustili v nevednosti. Kako otroke poučiti o tem prevažnem vprašanju, naj pomorejo sledeči podatki.

Najprej je seveda potrebno, da je katehet sam dobro poučen o bistvu in učinku popolnega kesa. Sv. katoliška Cerkev jasno uči, da popolni kes grešnika takoj opraviči in ga spravi z Bogom, še preden prejme zakrament sv. pokore. Cerkveni zbor v Tridentu (Sess. XIV. Cap. 4) uči: »Včasih se zgodi, da je kes vsled ljubezni popoln ter spravi človeka z Bogom, preden v resnici prejme zakrament sv. pokore.« — To moč ima popolni kes vselej, ne samo v smrtni nevarnosti. Pij V. je izrecno zavrnil nauk, ki ga je izustil Bajus, da iz popolne ljubezni izvirajoči kes z željo prejeti zakrament sv. pokore, ne izbriše grehov, razen v smrtni nevarnosti in v slučaju mučeništva, ako grešnik ne prejme v resnici zakramenta sv. pokore. Iz tega sledi, da je vsled popolnega kesa vselej greh izbrisan in ne samo v smrtni nevarnosti. — Rimski katekizem pravi (P. II. Cap. V quaest. XXXIV): *Ex quo licet cognoscere verae contritionis, de qua supra dictum est, eam vim esse, ut illius beneficio omnium delictorum veniam statim a Domino impetremus...* Vsled tega opominja rimski katekizem duhovne pastirje, da svoje vernike pogostokrat poučujejo o moči in koristi popolnega kesanja.

Sv. Cerkev navaja vernike, da se v življenju ravna po tem nauku; tako n. pr. dovoljuje, da smejo verniki prejemati zakramente živih, izvzemši sv. Reš. Telo, ako so obudili popolni kes. Pontifikale papeža Klementa VIII. in Urbana VIII. ima navodilo za birmance, ki vелеva, da se je pač treba pred birmo spovedati grehov ali pa vsaj obuditi popolni kes radi smrtnih grehov, če so jih že storili.

Nauk sv. Cerkve o popolnem kesu je utemeljen tudi v sv. pismu. V stari zavezi je bil ta kes edino rešilo in edini pomoček za opravičenje. Tako govori Bog v V. Mojzesovi knjigi (4, 29.): »Ako boš iskal Gospoda, svojega Boga, ga boš našel, če ga boš le iskal iz vsega srca in z vso bridkostjo svoje duše.« — Pa tudi v novem zakonu najdemo mesta, ki isto dokazujejo. »Ako me kdo ljubi, bo moje besede izpolnjeval; in moj Oče ga bo ljubil, in bova k njemu prišla in pri njem prebivala,« tako je govoril Jezus, ko se je poslavljaj od apostolov. (Jan. 14, 23.) Ljubezen do Boga se navaja tu kot vzrok prijateljskega razmerja med Bogom in človeško dušo. O tem prijateljstvu pa bi ne bilo govorjenja, ako bi bila duša omadeževana s smrtnim grehom, ki provzroča sovražno razmerje do Boga. Potemtakem mora dejanje ljubezni, ki ga obudi grešnik, ali kes, ki izvira iz te ljubezni, izbrisati smrtne grehe.

Nauk sv. pisma je jasno razložen tudi v spisih cerkvenih očetov. Sv. Krizostom piše: »Ti bi se rad iznebil grehov? Ljubi! Ljubezen pokrije obilico greha. Ali je kaj hujšega kot greh zatajenja? In vendar ga je mogel Peter s samo ljubeznijo izbrisati.«

Zgodilo se je že, da se je marsikateri motil z mislijo: »Če je tako, potem pa ni potreba, da bi se grešnik spovedoval; saj lahko kar s popolnim kesom izbriše smrtne grehe. Spoved je potem odveč in nepotrebna.« Na to odgovarjamo: Spoved je kljub temu potrebna, ker je Jezus s tem, da je postavil zakrament sv. pokore, razodel svojo voljo, ki polaga vse smrtne

grehe pod spovedno oblast mašnikov. Kdor ima popoln kes, ima obenem tudi voljo vse storiti, karkoli je Jezus (in po njem sv. Cerkev) zapovedal storiti, da se bolj gotovo in zanesljivo očisti grehov. Ako kdo ni voljan spovedati se, sploh ne more popolnega kesanja obuditi, ker ni v tistem razpoloženju, ki je za popolni kes *conditio sine qua non*. S popolnim kesanjem je in mora biti združen tudi trdni sklep poboljšanja; ako se pa kdo brani iti k spovedi, ta ne mara izpolniti zapovedi, ki veže človeka pod smrtnim grehom. S tem, da je Jezus postavil zakrament sv. pokore, nam je oskrbel gotov pomoček, da se moremo tudi brez popolnega kesanja očistiti grehov, ker za spoved zadostuje tudi manj popoln ali nepopoln kes. Ako pa ima grešnik tudi pred spovedjo popoln kes, je pa toliko bolje; kajti če ima že poprej posvečujočo milost božjo, tedaj se mu pri spovedi še pomnoži. Prezreti pa tudi ne smemo dejanskih milosti, ki nam jih v obilni meri deli zakrament sv. pokore.

Še par opomb glede tega.

Nekateri mislijo, da kesanje ni popolno in da se grehi ne odpuste, če grešnik ne sklene teh grehov se k a r n a j p r e j spovedati. Tudi to je zmotno. Spovedati se jih mora o priliki, tedaj ko bo šel prvič zopet k spovedi, torej vsaj o Veliki noči, ali pa seveda, če hoče iti k obhajilu, ker smo rekli, da k obhajilu po cerkveni zapovedi ne sme, ne da bi se smrtnih grehov izpovedal, četudi so že po popolnem kesanju odpuščeni. Za duhovnike, ki morajo n. pr. maševati in torej prejeti sv. obhajilo, seveda velja: kar najprej.

Zopet drugi mislijo, če se kdo pozneje teh grehov ne izpove, da se povrnejo. Tudi to je zmota. Odpuščeni grehi se nikdar ne povrnejo, a tak pač stori nov greh, namreč greh, ker ni izpolnil dolžnosti, obenem pa dolžnost ostane in se mora torej grešnik sedaj spovedati tistih že odpuščenih grehov in še novega greha, da ni izpolnil zapovedi Cerkve in je tako opravičil slabo, neveljavno spoved.

* * *

Pridemo k poglavitni točki: Ali je res tako težko obuditi kes? Ker popolni kes izvira iz popolne ljubezni do Boga, je treba, da najprej pokažemo, kdaj je ljubezen popolna. Navadno pravimo tako-le: Ljubezen naša do Boga je popolna, ako Boga zato čez vse ljubimo, ker je zavoljo svojih neskončnih popolnosti vse naše ljubezni vreden. Te definicije navadnim ljudem ni prav lahko tolmačiti; zato je najbolje, če v nasprotje takoj postavimo to, kar je manj vredno: da namreč ljubimo Boga tudi zavoljo dobrot, ki jih imamo in ki jih upamo od njega. Na g i b ljubezni je merilo, da spoznamo, je li ljubezen boljša ali slabša, popolna ali manj popolna. Bogoslovci razločujejo z ozirom na nagib troje vrste popolno ljubezen: Ljubezen dopadenja, ljubezen hvaležnosti in ljubezen hrepenenja.

Ako premišljujemo božjo neskončno ljubeznivost, njegovo vsemočnost, modrost itd., tedaj se v nas zbudi veselje, dopadenje, kar nas gane, da vzljubimo to neskončno ljubeznivo dobroto. — Na ta način zbuditi v

otročih, ki so dovzetni le bolj za čutno, vidno, konkretno, — »umetno« ljubezen, pač ni prav lahko. Toda ta nagib ni edini. Človeškemu čutenju in mišljenju veliko bolj ustreza drugi nagib, h v a l e ž n o s t radi neštetih dobrot, ki smo jih od Boga prejeli. Katekizem navaja sicer v molitvi »Dejanje ljubezni« samo najboljši nagib, ko pravi: »O moj Bog! Ljubim te nad vse, ker si največja dobrota in neskončno popoln in torej zavoljo samega sebe vreden vse ljubezni...«; toda tudi l j u b e z e n h v a l e ž n o s t i je lahko, in je tudi večinoma popolna. Kako to? Ta ljubezen se more zbuditi na dvojen način. Včasih ljubimo Boga zato, ker nam je izkazal toliko dobrot, samo radi svoje koristi; umevno, da je takrat ljubezen hvaležnosti, ali bolje ljubezen iz hvaležnosti — n e p o p o l n a. Pri tem pa vendar moremo bolj vpoštevati ljubezen, dobrotljivost, darežljivost Dobrotnika, in ne toliko dobrote same. Lastnosti Dobrotnika so potem v tem slučaju nagib ljubezni. Ako to, je ljubezen popolna. Dobrota, ki smo jo prejeli, je tu samo zunanji povod, da Bogu vrnemo ljubezen.

Da je ljubezen hvaležnosti v označenem zmislu res popolna, smemo sklepati tudi iz besed sv. pisma; kolikokrat nas sv. pismo opominja, naj ljubimo Boga, ter se pri tem sklicuje na dobrote božje. Ne bilo bi prav, ako bi sodili, da nas Sv. Duh navaja samo za nepopolno ljubezen. — Sveti Janez nam prigovarja (I. Jan. 4, 19.): »Ljubimo tedaj mi Boga, ker nas je Bog prej ljubil.« Ali nas bo apostol ljubezni priganjal samo k nepopolni ljubezni?

Ne bo torej tako težko, da se povzpneмо vsled ljubezni božje, ki se razodeva v božjih dobrotah, do prave ljubezni. »Ljubezen za ljubezen,« pravi že pregovor. Ako velja ta rek za vsakdanje življenje, za majhno in neznatno ljubezen med ljudmi, s koliko večjo pravico se sklicujemo nanj, če imamo v mislih brezmejno in neizčrpno ljubezen božjo! V naravi človekovi je, da se čuti hvaležnega za dobrote; toda te hvaležnosti ne proizvoda toliko dar sam, temveč veliko bolj naklonjenost darovalca. To resnico potrjuje dejstvo, da ostane naše srce hladno, skoraj neobčutno, če vidimo, da prihaja dar iz sebičnih ali nizkotnih nagibov, pa naj bo dar še tako lep in dragocen. Nasprotno pa se srce takoj vname iskrene hvaležnosti, če prejmemo dar, morda celo neznamen — ki ga naklanja dobrohotnost in ljubezen.

Vsled tega lahko trdimo, da bo večinoma ljubezen hvaležnosti do Boga — popolna ljubezen, torej bo tudi kes, ki ima svoj izvor v tej ljubezni, p o p o l n.

Odtod pa tudi vidimo, kako lahko je pravzaprav dvigniti srca k popolni ljubezni. Treba jim je le živo predstaviti velike skrivnosti božje ljubezni v stvarjenju, odrešenju, posvečenju in zveličanju. Kakor hitro duša pozabi nase ter se vname v njej ljubezen do Boga, ki je tako dober, je že ta ljubezen čista, in če je nad ljubezen do vseh stvari, je že popolna. Zlasti po Jezusu je najlažja pot do popolne ljubezni. Če premišljujemo trpljenje Jezusovo, ali res moramo misliti le nase, ali ne spoznamo v tem, ko je nas tako ljubil, da je poln ljubezni, ljubezen sama, in če se ob tej misli v srcu

vname ljubezen, je že ta ljubezen prava, čista ljubezen, in če je nad vse, je popolna ljubezen. Ako se sedaj spomni človek, da je z grehi žalil tega Jezusa, ki je vendar vse ljubezni vreden, saj je sama ljubezen, in če mu je zato nad vse žal, je to kesanje popolno kesanje, ki tisti hip reši dušo greha in pogubljenja.

Ker popolni kes toliko premore, je dolžnost katehetova, da otroke o tem prav in temeljito pouči; obenem naj jih pa tudi privadi, da ga bodo v resnici z lahkoto obujali. Otroci so pozabljivi ter sprejmo vse nauke z neko površnostjo, brez prave resnobe, zato je treba najvažnejše stvari tem večkrat omenjati, tem večkrat ponoviti. Tak važen nauk je gotovo nauk o popolnem kesu. Ponovi naj ga pri 8. ali 10. členu apostolske vere; pri nauku o ljubezni božji in zopet pri nauku o milosti božji. Prav lepo priliko za to nudijo razne svetopisemske zgodbe, n. pr. padec kralja Davida. Komaj je David izustil skesano in potrto obtožbo, že je čul tolažilne besede, ki jih je govoril prerok Natan: »Ker si obžaloval grešno dejanje, je Gospod tudi tvoj greh odvzel.« (2. Buk. kr. 12, 13.) Moč popolnega kesanja prav živo in nazorno lahko pokažeš tudi, ko obravnavaš zgodbo apostola Petra, Marije Magdalene itd. Najbolje še storiš, ako si prizadevaš, da popolni kes v srcih otrok faktično obudiš, in sicer tako, da živo slikaš nagibe za kes, ki jih katekizem navaja. Ko si opisaval prebridko trpljenje Jezusovo na Oljiski gori, ali grozne bolečine bičanja in križanja, nikar ne opusti, da bi ne poudarjal izredne in brezkončne ljubezni Jezusove do nas, ki ga je nagnila, da je prevzel prostovoljno te strašne muke. Nato pa pokaži grdo nehvaležnost, s katero plačujejo to brezmejno ljubezen Jezusovo tisti otroci, ki so ga morda že s smrtnim grehom žalili. Porabi ugodno razpoloženje — ter obudi z njimi kes. Ta praktična uporaba pri katehezi bo gotovo ena najboljših.

Ako smo otrokom pripomogli do pravega umevanja in vpoštevanja popolnega kesa, ako smo jih privadili, da bodo vsak večer obujali popolni kes, posebno pa takrat, ako so se hudo pregrešili, potem se ni bati, da bi jih smrt našla nepripravljene, četudi bi jih v naglici zalotila.

Iv. Š.

Razredni učitelj.

Branje.

Pazi, da se otroci pri branju ne bodo dolgočasili. Učitelj, ki uro branja uporablja za svoj odmor, ne zna prav ceniti važnosti branja za splošno naobrazbo učencev. Na uro branja naj se učitelj ne pripravlja samo formalno, ampak tudi tehniško. Da bo ura branja zanimiva, je treba poskrbeti najprej za umevanje tega, kar pride na vrsto kot vaja, ker otroci le v tem slučaju neprisiljeno slede. Kakor pri vsem pouku, velja tudi tu pravilo: Poučuj nazorno! Takozvano kurzorno branje, t. j. branje več berilnih sestavkov v eni in isti uri, kaj

malo pospešuje izurjenost v branju. Kehr trdi nekje, da je več vredno brati eno berilo desetkrat, kakor pa zaporedoma deset beril. Tako branje je samo komodna potrata časa. Učitelj bi moral gledati, da vse, kar se v šoli obravnava, postane trajna učenčeva last, kar pa pri takem ravnanju ni mogoče. Tudi zahtevajo raznovrstna berila posebne priprave, posebne razlage.

Ni dovolj, da učitelj napiše v »Dnevnik« branje teh in teh berilnih sestavkov, ampak pripravi naj se tudi, kako bo med branjem vzdrževal disciplino in zanimanje. Ko otroci prečitajo berilo enkrat, dvakrat, jih kliče, da pripovedujejo posamezne stavke, odstavke; znati morajo vsako besedo, ki so jo čitali, tudi napisati. Pozornost se zelo poživi tudi, ako učitelj otrokom zapove, naj pazijo, po koliko pomot bo bravec naredil v stavku, odstavku ali v celem berilnem sestavku. Vendar naj se dovoli učencu, ki je bral, da sam pove in popravi napake, ki jih je naredil; le tiste naj mu drugi popravijo, ki se jih sam ne zave. Učitelj pa popravlja zadnji in opozarja na vse, kar so učenci prezrli. Poudarjam pa, da učitelj ne sme videti samo napak; prezreti tudi ne sme vrlin. Kaj radi imajo učenci tudi, ako jim učitelj dovoli, da se smejo sami klicati dalje. To se lahko dovoli takrat, kadar gre predvsem za mehanično čitanje in vajo v branju. Veliko veselje imajo učenci tudi do čitanja v vlogah. Žal, da je v ljudsko-šolskih čitankah premalo takih berilnih sestavkov. Tako čitanje je v sedanjí dobi ljudskih odrov iz umevnega razloga kaj priporočljivo.

Toda tudi na branje v koru ne smemo pozabiti. V nižjih razredih se navadno pridno goji, opušča pa se v višjih, kar pa bi se ne smelo. Zborno čitanje ima namen doseči čisto glasovno artikulacijo. Vsako vpitje je odpraviti, čita naj se v navadni govorni višini kakor navadno branje. Dr. Janko Bezjak zlasti priporoča zborno čitanje za pesmi in take spise, ki naj etiško in estetiško učinkujejo.

Zanimanje in spretnost v branju večkrat zelo poživi tudi čitanje v narečju. Toda taka vaja naj se vrši le s kakim suhoparnim berilnim sestavkom. Berilnih sestavkov pa, ki vsebujejo važne, poučne nauke za življenje, ne kaže izpreminjati v narečje. Dalje tudi lahko omenim, da se pozornost za pravilno branje zelo poživi, ako vsako drugo, tretjo besedo, ali po eno, dve, tri besede v stavkih izpuščamo. Na ta način nastane sicer nezmisel, ampak otroke zanima ter vestno pazijo, kako se bere. Včasih se prigodi, da znajo učenci dobro čitati le iz berila, ako pa bi jim dal kako knjigo ali časopis v roke, ki bi imel le nekoliko drugačne črke, pa gre počasi. Da se to ne bo dogajalo, naj se pridno in pametno uporablja šolska knjižnica; bero naj se tudi posamezne številke »Vrtca« in »Angelčka«. V šoli naj se učenci uče brati tudi različne pisave! Zato naj se večkrat zamenjajo zvezki med seboj. Vsi učenci naj bi se v razredu med seboj poznali po pisavi. Včasih bi bilo celo dobro, da bi se v razredu čitale naloge iz drugih razredov, kar bi ne bilo zgolj za branje, ampak tudi v drugem oziru poučno.

(Dalje.)

B—ški.

Nadzorstvo.

otrudnik B—ški je izrazil sledeče želje, ki se tičejo okrajnih šolskih nadzornikov:

1. O vedenju in o priljubljenosti učitelja naj nadzornik ne izprašuje pri ljudeh v vasi, ker je sodba lahko krivična z ozirom na to, da naleti na prijatelja ali sovražnika, brez katerih ni nihče na svetu.

2. S priseženo natančnostjo naj ne poizkuša dognati na šoli in pri pouku samo napak, ampak naj si prizadeva z enako vnemo zaslediti tudi kako vrlino.

3. Pri presoji šolskega obiska naj ne vpoštevajo samo inšpekcijskega dneva. Pravično bi bilo recimo takole poročilo: »Danes manjka 15 dečkov in 12 deklic, čeprav je lep dan, a Razrednica me prepričuje, da je drugače šolski obisk z ozirom na krajevne razmere dober (prav dober, izvrsten, boljši kot lansko leto itd.)« Ali pa: »Dne manjka le treh učencev, a Razrednica izkazuje v pretečenih mesecih mnogo neopravičenih zamud, ki svedočijo, da je šolski obisk vobče nepovoljen in slabši od lanskega leta. Ker učiteljstvo zabeleži zamude z vso vestnostjo, moram pripisovati krivdo slabega šolskega obiska krajnemu šolskemu svetu« itd.

4. Nadzornik naj redovito ne izprašuje sam. Na podlagi Tednika naj zahteva obravnavo te ali one tvarine, na podstavi Kataloga naj pretehta znanje razreda, a vedno le potom učitelja.

5. Nadzorovanju naj sledi na v s a k i šoli — v posebni krajni konferenci — inšpekcijski zapisnik. Upravičena kritika vpričo tovariša me ne poniža, temveč je meni in drugim v izpodbudo. Zapisnik, ki ostane v šolskem arhivu, je dober kažipot začetniku, pa tudi novodošlemu starejšemu učitelju, ker mu pokaže napake dotične šole in ga seznani z individualnimi zahtevami in željami nadzornika.

6. Učiteljstvo se ne sme zadovoljiti z ustmeno kritiko in mora zahtevati za vsako šolo vpogled v pismeno inšpekcijsko poročilo, predvsem tudi zato, ker je ta listina zelo važen del tako zaželjene — j a v n e k v a l i f i k a c i j e.

Katehetski vestnik.

Katehetsko gibanje.

O pripravi za I. sv. obhajilo malih je bil posvet dne 17. aprila pri konferenci katehetov v Ljubljani. Referent P. Regalat Čebulj je razložil svoj načrt, kako in v kakšnem obsegu misli zasnovati tozadevne kateheze, ki jih bo v celoti prečital pri prihodnjih sestankih. Prvim trem osnutkom je dal naslove:

a) Postavitev. b) Kako je Jezus pričujoč v najsv. zakramentu. c) Kaj prinese v sv. obhajilu . . .

Navzoči so bili povečini mnenja, naj bi se po pravilih psihološke metode pričelo z nazornim pomočkom, namreč s tem, kar je otroku že znanega. Vsi so že videli v cerkvi sv. hostijo, opazovali so ljudi in tudi že starejše šolarje, kako so pristopali tja k mizi in prejeli

sv. R. Telo itd. . . . Nato se preide na I. sv. obhajilo . . . »Tudi vas čaka ta sreča . . .« (Za uvod se seveda poprej še izpregovori nekaj primernih, bodrilnih besed, kakor priporočajo razne v to sestavljene knjige.)

Drugi del, oziroma 2. kateheza bi bila o sv. obhajilu apostolov. Zadnja večerja. Kaj storil takrat Jezus. Kakšno oblast dal apostolom.

Nadaljnje kateheze: Pričujočnost Jezusova v sv. hostiji. Sv. maša. Obhajilo otrok. Priprava. Zahvala. Vedenje pri sv. obhajilu. — Vmes naj se po možnosti porabijo primerni zgledi, legende o sv. Tarciziju in bl. Imeldi Lambertini, ki sta od sv. Cerkve postavljena kot zaščitnika prvoobhajancev. Predvsem pa je treba otroke priganjati, naj se priporoče prečisti Devici Mariji, angelom varihom, naj pridno obiskujejo Jezusa v sv. R. Telesu. — O sestanku dne 8. maja prihodnjič.

Remuneracija veroučiteljem. C. kr. dež. šolski svet za Kranjsko je v seji dne 30. aprila predlagal za katehete, ki niso stalno nameščeni, glede nagrad sledeče izpremembe: a) Odškodnina za pot se od 18 poviša na 30 stotink pro km. b) Za katehete, ki morajo čez poldne ostati v kraju šole, se določi pavšalno 80 K na leto. c) Za vse katehete brez ozira na kategorijo šole (torej ne samo za štiri- in večrazrednice), ki imajo nad sedem tedenskih ur verstvenega pouka v šoli, se določi 20 K za vsako nadstevno uro.

Novi člani Kateh. društva. Čč. gg.: Kocbek Anton, župnik, Sv. Križ pri Mariboru; Josip Klopčič, kaplan na Trebelnem; Potovšek Josip, župnik, Vojnik na Štaj.; Ogulin Ivan, katehet in kaplan, Vojnik; Marko Kranjc, kaplan v Središču (Štaj.); Pavlin Bitnar, kaplan, Podzemelj; Josip Muren, kaplan, Sostro pri Ljubljani.

Na Dunaj! Uredimo počitniško dobo tako, da bomo mogli prisostvovati znanstvenemu kongresu za katehetiko, ki bo od 6. do 10. septembra na Dunaju. Obenem opozarjamo tudi na mednarodni kongres za krščansko vzgojo, ki se zanj pripravljajo avstrijski in izvenavstrijski pedagogi; za ta

kongres sta določena dva dneva od 8. do 10. septembra. Pokroviteljstvo je prevzel naš prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand.

Ne prezreti, da je naslednji četrtek (12. septembra) o priliki evharističnega kongresa na dnevnem redu velevažna razprava, ki mora zanimati predvsem katehete, namreč »Duhovno pastirstvo med mladino«. Kako naj se izvajajo odredbe sv. očeta na praktičen način pri šoloobvezni mladini in kako odpraviti morebitne težkoče. (Am Hof od 10. do 12. ure.) — V avgušinski cerkvi pa se bo razpravljalo ob istem času tudi o abstinenčnem gibanju.

Še en kongres. Tudi na španskem se je pojavilo zanimanje za povzdigo katehetskega znanja. Španski škofje sklicujejo kongres v mesto Valladolid. Povod temu je dala menda enciklika sv. očeta »Acerbo nimis«, v kateri navdušuje škofo in župnike, naj se poprimejo z vso vnemo verstvenega pouka v šoli in med ljudstvom. Zdaj pa je prejel kardinal Cos J. Macho novo pismo od papeža, ki ima podobno vsebino. Pij X. opominja ter roti duhovščino in škofo, naj vestno in skrbno poučujejo vernike v krščanskih resnicah, naj se varujejo površnosti in mlačnosti zlasti zato, ker so starši marsikje čedalje bolj zanikarni.

Katehetske beležke.

Nov učni načrt za verski pouk na ljudskih in meščanskih šolah. V lavantinski škofiji so oskrbeli ponatis učnega načrta za verski pouk iz sinodalne knjige za lavantinsko škofijo l. 1912. V njem je nakopičenega mnogo vestnega dela. Načrt je zmeren v svojih terjatvah, lahko izvedljiv, navzlic temu pa vendar tako temeljit, da je na njegovi podlagi mogoče podati otrokom dobro versko-nravno vzgojo. (Straža.)

Naj se udomači povsod in po vseh krajih, kjer bivajo Slovenci, nova obhajilna pesem: »Jutro prvega sv. obhajila«, ki jo je umerjeno za otroške glasove in za spremljevanje s harmonijem ali orglami preprosto, a obenem izrazito v modernem povezu komponiral g. Stanko Premrl. V prodajalni Kat. tisk. društva (prej Ničman) v Ljubljani je na razpo-

lažo ponatis iz »Slov. Učitelja«; komadič stane 10 stotink. Vsak prvoobhajane naj bi znal zapeti to krasno himno, ki se začneja z besedami: »O zlati dan, najlepši dan življenja . . . !«

Velikonočni čas za prvoobhajance. Od več strani je uredništvo dobilo vprašanje, če velja tudi za letos velikonočni čas za prvoobhajance ljubljanske škofije do konca šolskega leta. — V št. VI. ljublj. škofijskega lista 1911, se je glasilo dotično dovoljenje takole: »Vsled mnogih prošelj se podaljša velikonočni čas za prvoobhajance do preklica do konca šolskega leta.«

Ker ta dovoljena ugodnost še ni bila preklicana, velja, kar je posebi umevno, tudi letos in za bodoče, dokler ne bo preklicana.

Kuj železo, dokler je vroče! Ob pretresljivi in nepričakovani nesreči, ki je nenadoma zadela pomorskega velikana »Titanika« in stotine nič hudega slutečih bogatih potnikov, zlasti katehet ne sme ostati hladen in brezbrizen. O tako strašni katastrofi ljudje vsekrižem govorijo, seveda bolj iz svojega stališča: Smilijo se jim milijoni, ki jih je požrlo nenasitno morje, čujejo obupne klice in vzdihne v morsko dno obsojenih ponesrečencev, vidijo v duhu velikanski vrtnec, ki je pograbil in poglobil ladjo in vse, kar je bilo živega . . . Malokdaj pa se vprašajo, kaj pa naj bi bila prva in najvažnejša naloga vsakega potnika, ki se ne more ogniti smrti?! . . . Na to vprašanje pa naj mladini odgovori katehet. Pri taki priliki so otroci zelo dovtetni za vsak pouk, pa si bodo tudi dobro zapomnili, ko jim bo katehet pojasnjeval, kaj je popolni kes, kako ga obudimo, kaj z njim dosežemo, kako si pomagamo, da ga obudimo itd.? Potrubi torej tako priliko; dobro, pa potrebno je.

Evharistično leto. Izredne sreče svetovnega evharističnega kongresa naj bi bili deležni nekoliko tudi naši šolski otroci. Ker bo evharistično slavlje na Dunaju o počitniški dobi, bi kazalo že zdaj šolsko mladino nekoliko pripraviti na to — za celo Avstrijo — izredno veličje. Morda bi se porabila ena ura ali vsaj en del ure zato, da bi se otrokom

višjih oddelkov pojasnil pomen in važnost takih kongresov, osobito dunajskega. Če se omenja, da je sam cesar avstrijski prevzel pokroviteljstvo, da se bo osebno udeležil končne slovesnosti, da bodo navzoči nadvojvodi in nadvojvodinje, generali, ministri ter najodličnejši dostojanstveniki svetni in duhovski, če se pripomni, da se na Dunaju vsekrižem že celo leto pripravljajo in torekoč tekmujejo, da bi bila proslava Najsvetejšega tem veličastnejša in tembolj sijajna, — mora vse to prepričevalno vplivati na mladinska srca; lahko bo potem pridobiti male častilke in častilce presv. R. Telesa, da bodo prostovoljno kaj storili v proslavo evharističnega Zveličarja, da bodo prostovoljno tiste dni prejeli sv. obhajilo in pa da bodo že zdaj v ta namen večkrat stopili k mizi Gospodovi. Zelo umestno bi bilo, ako se otrokom v glavnih potezah popiše sijaj predlanskega in lanskega kongresa v Mont-Réalu in Madridu. O priliki madridskega kongresa je domačine in tujce najbolj prevzel veličastni prizor skupnega sv. obhajila, ki se ga je udeležilo 25.000 otrok. Pobožnost se je izvršila na javnem prostoru v parku del Retiro, kjer so bili postavljeni trije oltarji. Maševali so škofje, vmes petje in molitev otrok, pa vojaška godba. (»Bogoljub« 1911, p. 257 sq. — »Der Sendbote des göttl. Herzens Jesu«, 2. Heft 1911.)

K skupnemu sv. obhajilu bodo povedli tudi dunajsko mladino v dneih evharističnih slovesnosti. Število bo gotovo impozantno. — Naj se dunajski armadi v duhu pridružijo tudi naši otroci! Naj se okrepi v tem letu tudi v naši mladini ljubezen do evharističnega Zveličarja! (Vide »Škof. List« št. 5, točka c!)

Zgledi.

»Kdor se ubogih usmili, bo srečen.« (Preg. 14, 21.) Letos se je v New Yorku zopet gnetlo na tisoče otrok okoli hiše senatorja Sullivana, da prisostvuje razdelitvi čevljev in nogavic, ki jih Sullivan vsako leto deli v spomin na svojo žalostno mladost. Danes v Združenih državah severoameriških ugledni, večmilijonski bogataš Sullivan je bil pred pet-

desetimi leti uboga, zapuščena sirota, ki je blodil po newyorških ulicah in se je moral ostro boriti za vsakdanji kruh. V marsikateri mrzli zimi je moral takrat bos hoditi po cestah New Yorka in ni vedel, kam bi položil svojo glavo. In v onem času se je zaobljubil, da postane dobrotnik človeštva, ako bi se mu kdaj godilo dobro. Imel je uspehe pri svojem delu in vsakikrat, kadar mu je kaj preostajalo, je šel in kupil ubogim otrokom čevlje. Svoje obljube se je držal vse svoje življenje. Sedaj pa, ko šteje njegovo premoženje milijone, povabi vsako leto vse uboge in potrebne v svojo hišo, in dan, ko obdaruje 5000 ubogih otrok s čevlji in nogavicami, je zanj najsrečnejši in najlepši.

Hvaležen defraudant. Pred nekaj petimi leti je poslal neki trgovec v Gradcu svojega uradnega slugo s 40.000 kronami na pošto. Sluga Karel Beringer pa denarja ni oddal na pošti, temveč se je z njim odpeljal v Ameriko. Vsled velike denarne izgube je prišel trgovec v finančne neprilike, ki so mu zlasti letos povzročale težkoče. Te dni pa je dobil trgovec od svojega nekdanjega sluga daljše pismo, v katerem ga prosi, naj mu odpusti njegovo dejanje. Istočasno je bil priložen pismu šek za 40.000 kron in za zaostale obresti. Beringer poroča obenem v pismu, da se mu je posrečilo pridobiti z lesno trgovino veliko premoženje.

Koliko je vreden en sam Očenaš?

Iz življenja sv. škofa Urha se pripoveduje zanimiva legenda. Škof Urh je bil milosrčen in dobrotljiv mož. Njegov kuhar se pa take lastnosti ni mogel privaditi; podil je reveže iz hiše. Nekoč pride berač v kuhinjo ter prosi nekoliko okrepčila zatrujoč, da hoče za škofa zmoliti Očenaš. Kuhar se nevoljen zadere: »Koliko je pa vreden en Očenaš?« ter zapodi berača iz kuhinje. Prav takrat pa pride mimo škof; ko zapazi sirovo obnašanje kuharjevo, mu zapreti s povzdignjeno roko in pravi: »Moj dragi! Vprašal si v jezi, koliko je vreden en Očenaš. Na to vprašanje boš dobil odgovor v Rimu, ne od mene. Še danes se pripravi na pot in romaj v Rim; koliko je vreden en Očenaš, ti more samo papež povedati.« Kuhar se je moral odpraviti še tisti dan in romati v Rim. Ko je prišel domov, je pripovedoval, kako mu je papež odgovoril: »En Očenaš je zlat novc, tako širok kot zemlja in tako visok kot nebo.«

Primer. K barvarju pride neki mož in mu prinese kos sukna, da ga počrni. Kmalu nato pa pride z novim kosom črnega sukna in zahteva, da bi ga mu pobelil. Barvar mu pojasni, da vsako blago lahko počrni, da ga pa ni človeka, ki bi pobelil kos črnega sukna. — Enako je tudi z dobrim imenom človekovim; počrniti in ogrditi ga ni težko, ni ga pa moč potem več popolnoma očistiti.

Učiteljski vestnik.

Učiteljske vesti.

Draginjska doklada, dovoljena v kranjskem deželnem zboru 28. decembra lanskega leta, ni bila — kakor čujemo — še prav nobenemu učitelju, ne učiteljici doslej nakazana. Izplačana pa bo prva polovica po izjavi na merodajnem mestu gotovo mesca junija vsem, ki in v kolikor je bodo deležni.

Šolski vrtovi. C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko je na željo deželnega odbora poslal vsem krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom okrožnico, v

kateri daje navodila glede naprave in oskrbovanja šolskih vrtov. Najvažnejše točke iz te okrožnice so sledeče: Vsaka šola naj ima šolski vrt, ki naj bo vsaj 10 do 15 arov velik. V njem naj bosta dva ločena glavna dela: sadovnjak in drevesnica, ki je obenem tudi zelenjadni vrt. Vrtna pota naj se zelo omeje, ker njih vzdrževanje povzroča veliko dela in stroškov. Sadovnjak naj bo vzoren v vsakem oziru. Vse stalno sadno drevje naj se osnaži, pognoji in sploh pravilno oskrbi. Staro, zanikarno in malovredno drevje ali grmičevje naj se odstrani s

šolskih vrtov. Za potrebno kolobarjenje naj obsega vsakoletni drevesnični letnik največ $\frac{1}{10}$ vsega za drevesnice namenjenega prostora. Pri obširnih šolskih vrtovih se priporoča za drevesnico 12 do 15 letni turnus. Na vsakem še tako majhnem šolskem vrtu je redno vsako leto zasaditi in požlahtniti en letnik drevesnice. Glede sadnih plemen in vrst se priporoča v en letnik zasaditi samo eno pleme (n. pr. samo jablane ali samo hruške itd.) in to v dveh do treh znanih, za dotični kraj priporočljivih vrstah. Zelenjad naj se vzgaja na tistih gredah drevesnice, ki niso zasajene s sadnim drevjem. Cvetličarstvo se goji na rabatah poleg potov. Tu sem spada tudi razno jagodičevje. Najmanj, kar se brezpogojno zahteva od vsakega šolskega voditelja in istotako od vsake ženske voditeljice, je to, da ne trpi na šolskem vrtu s travo in plevelom prepreženih potov, s koprivami in drugim plevelom zaraslih gred, starih zane-marjenih in v plevelu zadušeni drevesničnih letnikov, pokvečenih, za mahom in lišaji obraslih stalnih sadnih dreves in grmovja, obširnih travniških prostorov in večjih, s krompirjem in drugimi poljskimi rastlinami obsejanih delov. Za delo na šolskem vrtu naj se pritegnejo po okoliščinah in potrebi vsi učenci in učenke ponavljalne šole in višje stopnje vsakdanje šole. Končno navaja okrožnica še več knjig o vrtnarstvu in sadjarstvu ter vprašanja, na katera morajo šolska vodstva najkasneje do 15. decembra t. l. poročati c. kr. okrajnemu šolskemu svetu. — Ker dobro urejena sadjereja mnogo lahko pripomore k večjemu blagostanju kmetiškega prebivalstva, je le želeli, da bi razposlana okrožnica rodila najboljše uspehe.

Saniranje deželnih financ. Ker je končna uredba učiteljskih plač na Kranjskem odvisna od saniranja deželnih financ, bo zlasti učiteljske kroge zanimalo, kako misli podpredsednik državne zbornice dr. Steinwender razrešiti to važno vprašanje. Kot finančni referent v dotičnem odseku je izdelal tak nov načrt, po katerem bi dobile dežele najnujnejše kontingente, obenem bi pa tudi državi nekaj ostalo. Po načrtu naj bi se zvišal

davek na žganje za 50 vinarjev, od 90 vin. na 1 K 40 vin. Dežele bi dobivale poleg dosedanjih 20 vinarjev še 40 vinarjev, 10 vin. poviška pa bi ostalo državi. Doslej so vse dežele skupaj dobivale od državnega davka na žganje 21 milijonov kron. Po novem načrtu bi se ta svota dvignila na 60 milijonov. Kranjska bi dobivala potem za en milijon 196 tisoč kron več nego sedaj. — Tudi se čuje, da namerava država dati deželam posebne prispevke za šolske in zdravstvene namene, in sicer po eno krono na prebivalca; Kranjska bi potemtakem dobila 525.000 K. — To bo še denarja!

Tečaj za učitelje meščanskih šol. Glasom razpisa dež. šolskega sveta za Kranjsko z dne 11. aprila 1912, št. 2286, je dovolilo ministrstvo za uk in bogočastje z razpisom z dne 16. marca t. l., št. 3329, na učiteljišču v Ljubljani v šolskem letu 1912/13 celoletni tečaj za učitelje meščanskih šol.

Predavanja: Pedagogika, nemški in slovenski jezik, zemljepisje in zgodovina; vsega skupaj 14 ur na teden.

Kdor se namerava udeležiti tega tečaja, naj se prijavi potom pristojnega okrajnega šolskega sveta tako, da bo prošnja najkasneje do 1. avgusta v rokah ravnateljstva c. kr. učiteljišča v Ljubljani.

Prošnji je priložiti izpričevalo zrelosti za ljudske šole, oziroma tudi izpričevalo učnega usposobljenja za ljudske šole.

Učiteljem in učiteljicam, ki služijo na javnih kranjskih šolah v okrajih na deželi in dobe dovoljenje za obisk tečaja, se bodo oskrbeli namestniki v šolski službi s plačo iz normalnega šolskega zaklada.

Učiteljski tečaj S. š. M. Do Velikonoči se je prijavilo za tečaj 32 udeležencev; prispevek (20 K) je obenem poslalo 25 priglašencev. Manjka torej še 15 prijav. Zadnji termin za prijave je o Binkošti; takrat se bodo storili zadnji definitivni sklepi glede tečaja.

Učiteljske izpremembe. V seji c. kr. dež. šolskega sveta dne 30. aprila so bili nameščeni p. n. gg. učitelji, odnosno gđčne učiteljice: Ivan Grad, na II. deški

osemrazrednici v Ljubljani; Elza Trenz, na nemški dekliški osemrazrednici v Ljubljani; Viktorija Svetek, v Leskovcu pri Krškem; Jožef Gorišek, Adlešiči; Leopoldina Kogej v Hotedršici; J. Sepaher v Kranju; Aleksandra Kordiš v Loškem potoku; Franja Novak v Ledinah; M. Miklavc-Janja, Notranje Gorice; A. Trost, Bloke; Rozalija Pihler, Lipoglav; Marija Sirnik, Golo; Ljudmila Omejc, Črnuče; M. Grebenc, Preserje.

Izpit za stalno nameščenje. Meseca aprila so napravili usposobljenostne izpite na učiteljsku v Ljubljani sledeči gg., oziroma gđe.: Za meščanske šole: Marg. Cundrč, učiteljica na dekl. osemrazrednici v Ljubljani iz 1. strokovne skupine s slovenskim in nemškim učnim jezikom; Pija Gandini, bivša učiteljica v Šmihelu pri Novem mestu iz 1. strokovne skupine z nemškim učnim jezikom. Za ljudske šole so bili aprobirani gg., oziroma gđe: Ant. Skala, def. učitelj v Podragi in Fr. Zupan, prov. učitelj v Ljubljani za ljudske šole z nemškim učnim jezikom; Vida Šešek, učit. kandidatinja v Ljubljani iz francoščine z nemškim učnim jezikom; Marjeta Tratnik, prov. učiteljica v Ljubljani; Marija Cepuder, prov. učiteljica na zasebni nemški šoli na Jesenicah; Anica Klauer, provizorična učiteljica na zasebni nemški šoli v Trzinu; Franc Kotlušek, prov. učitelj, Dol. Karteljevo; Albin Lajevc, provizorični učitelj na Vrhu; Izidor Smole, prov. učitelj pri D. M. v Polju; Josipina Ahačič, prov. učiteljica v št. Petru pri Novem mestu; Zora Blinc, prov. učiteljica, Štrekljavec; Marija Delak, provizorična učiteljica na Krtini; Danica Kališ, supletinja v Ljubljani; Vida Kobler, učit. kandidatinja v Ljubljani; Alojzija Lebar, supletinja, Vel. Nedelja; Angela Kerin, prov. učiteljica v Moravčah; Regina Okorn, prov. učiteljica v št. Juriju pri Kumu; Pavlina Pirker, prov. učiteljica v Ribnici; Antonija Praprotnik, prov. učiteljica; Terezina Rant, provizorična učiteljica na Malenskem vrhu; Marija Ribnikar, prov. učiteljica v Mirni peči; Marija Sajovic, prov. učiteljica na Boh. Belj; Angela Soršak, prov. učiteljica na Rakitni; Marija Stepišnik, supletinja pri Sv. Ani na Štaj.; Franja Ter-

pinc, supletinja v Spodnji Šiški; Marija Vilman, supletinja, Sv. Križ na Planini pri Jesenicah; Beti Zupančič, provizorična učiteljica na Gori pri Kočevju.

Razširjene šole. Ljudska šola pri Sv. Križu (pri Kostanjevici) dobi III. razred, v Podgradu in v Spodnjem Karteljevem II. razred.

Hrvatski učiteljski dom v Cerkvenici, ki ga stavi »Hrv. učit. pripomočna i posmrtna zadruga«, bo dodelan, kakor se sodi, do meseca septembra. V njem bo na razpolago 32 sob.

Naša zborovanja.

Majniško zborovanje ljubljanske podružnice je bilo združeno z zabavno-poučnim izletom v Domžale. Udeležba je bila skoraj polnoštevna. Izletniki so ogledali nekatere tvornice za slavnike, domžalski »Društveni Dom«, ki ponosno povečuje moč Katoliško izobraževalnega društva in drugih naših organizacij v Domžalah ter neumorno delavnost ondotnega g. župnika Fr. Bernika, ki je v svoji prijaznosti udeležence še celo pogostil, za kar mu izrekamo iskreno: Bog plačaj!

Iz odborove seje. 1. Slomškova zveza se udeleži mednarodnega kongresa za krščansko vzgojo, ki bo na Dunaju (neposredno pred evharistično slavnostjo) od 8. do 10. septembra; prav tako bo poslala naša zveza zastopnike k evharističnemu kongresu.

2. Letošnji občni zbor Slomškove zveze bo v Kamniku meseca avgusta.

3. Izprememba pravil. Sprejela se je točka, ki se glasi: Vsak član Slomškove zveze bodi naročnik »Slov. Učitelja«.

4. Slomškova zveza se obrne na deželni odbor, da bi priredil učitelstvu med počitniško dobo tečaj za povzdigo higiene.

5. Nanovo se sprejme 11 priglasencev; eno članico je odbor izključil.

Tovariši in tovarišice, na Dunaj! Od 8. do 10. septembra t. l., neposredno pred evharističnim shodom, se bodo sešli na Dunaju svetovnoznani pedagogi k prvemu mednarodnemu kongresu za krščansko vzgojo, ki ga sklicuje 70.000 članov broječa »Katoliška peda-

goška svetovna zveza«. Pokroviteljstvo kongresa je prevzel prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand, na kar je Zveza po pravici ponosna. Na kongresu bodo nastopali možje svetovne slave ter reševali najvažnejša vzgojna vprašanja. Lista predavateljev izkazuje sledeče velikane na pedagoškem polju: Dvorni svetnik, vseučiliški prof. Willmann; kardinal dr. Mercier; prof. Leonhard Habrich; profesor P. Viktor Cathrein S. J.; vseučiliški profesor dr. Ernst Seydl; ravnatelj pedagogija dr. R. Hornich; prelat dr. A. Giesswein; vseučiliški profesor Devand; profesor Gerster; profesor dr. Meyers; advokat dr. Bassi in drugi. — (Natančen spored prihodnjic.)

Slomškova zveza, ki se ponaša s tem, da tvori del »Katoliške pedagoške sve-

tovne zveze«, se hoče potruditi, da bo vsaj s številnim posetom povečala sijaj omenjene vzgojne prireditve. Udeležila se bo kongresa po svojih delegatih; prepričani pa smo, da bo tudi sicer več njenih članov pohitelo na Dunaj osobito tudi zato, ker bodo pozneje navzoči še pri evharističnem shodu. Udeležba bodi torej častna! Tovariši, pokazimo meseca septembra na Dunaju, da ima slovensko ljudstvo povečini krščanskomisleče učiteljstvo, ki dela in hoče delati za misel krščansko v šoli in v javnosti. Iti za teden dni na Dunaj, je za kranjskega učitelja gotovo žrtev, toda veliki cilji zahtevajo tudi velikih žrtev! — Fr. Jaklič, t. č. predsednik. Iv. Štrukelj, t. č. tajnik.

Raznoterosti.

Ministriranje med učnim časom prepovedano. C. kr. deželni šolski svet je v sporazumu s knezoškofijskim ordinariatom v Ljubljani z normalnim razpisom z dne 13. marca 1912, št. 1432, ukazal, da se v zmislu §§ 63 in 64, odst. 1. in 2. in § 124 šolskega in učnega reda z dne 29. septembra 1905, drž. zak. št. 159, šolski otroci med učnim časom ne smejo uporabljati za ministrante.

Odstop dr. Foersterja. Znani pedagog Foerster se je poslovil od vseučilišča v Curihi, ker so ga stalno prezrli, ko bi moral dobiti redno učno mesto. Najbrž se je zameril radi odločno krščanskega stališča, ki ga je povsod zagovarjal.

Na pruskih vseučiliščih so ustanovili 24 novih proforskih mest, med njimi tudi po eno profesuro na katoliški teološki fakulteti v Bonu in v Münstru.

Šolska predloga v luksemburški zbornici določa sledeče: 1. Šoloobvezna doba se podaljša za eno leto (od 6 do 7 let). 2. Šolsko leto se prične v bodoče o Veliki noči, namesto 1. oktobra. 3. Pravico izbirati učiteljsko osebo ima občinska oblast. 4. Po končani ljudski šoli morajo dečki in deklice dve leti obiskavati nadaljevalne tečaje, ki trajajo v zimski

dobi po pet mesecev. 5. V vsaki občini se mora ustanoviti šolarska knjižnica. 6. Občine naj skrbijo za otroška zavetišča, za šolske zdravnike in za darila in nagrade o priliki šolskih slavnosti in javnih izpitov.

Pravice in dolžnosti avstrijskega učiteljstva. V kopališču Ischl je bil tožen meščanski katehet Fr. Zinnögger radi žaljenja časti. Pri šolski konferenci 17. oktobra 1911 je namreč predlagal, naj bi se učencem prepovedala udeležba pri neki šolarski telovadbi ondotege »Turnvereina«. Utemeljeval je svoj predlog s tem, da se gode med telovadanjem marsikateri nerednosti in da so se že pri tej priliki pripetili slučaji grde nepravnosti... Telovadno društvo je čulo o tem predlogu ter je naprtilo omenjenemu katehetu tožbo radi razžaljenja časti, dasi je bilo jasno, da ni nameraval obdolževati društva, temveč da je storil le svojo dolžnost kot vzgojitelj. Okrajno sodišče ga je obsodilo, da mora plačati 200 kron globe. Zoper to obsodbo se je pritožil i katehet i telovadno društvo. Okrožno sodišče je pa bilo drugačnega mnenja: Oprostilo je kateheta z motivacijo, da šolska konferenca sploh ni javna in pa da je

vsak učitelj dolžan vse naznaniti, kar je v interesu pouka, vzgoje in šole. Obtoženec je bil opravičen in celo dolžan obrazložiti osumljene momente.

Zdravstvo na Angleškem. Za zdravje šolske mladine silno veliko žrtvujejo zlasti na Angleškem, kjer je točasno nastavljenih 73 ženskih zdravnic; razen teh pa skrbi za bolne in slabotne šolske otroke 289 šolskih sester.

Katoliška gimnazija. V Zagrebu bodo osnovali skupno katoliško gimnazijo za zagrebško, djakovsko in vrhbosansko biskupijo. Namen ji bo vzgajati vrle mladeniče, ki bi imeli poklic za svečeništvo. Potrebno gimnazijsko poslopje je že pripravljeno v Zagrebu. Ker je nedavno nadškof dr. Posilović daroval v to svrhu pol milijona kron, se bo zavod otvoril najbrž že v jeseni, ako se doseže popoln sporazum.

Boj za krščanski nauk. V italijanskem mestu Genua je zahtevalo nič manj kot 11.624 staršev v posebni spomenici, ki so jo predložili mestnemu svetu, da se zopet uvede krščanski nauk v šole. Dosedanja mestna uprava, ki je odpravila verstveni pouk, sme upati, da so ji dnevi šteti.

Pol milijona za katoliško vseučilišče. Vodja katoliških Belgijcev in bivši minister Beernaert je napravil ustanovo za vseučilišče v mestu Löwen z glavnico 500.000 frankov.

Za ljudsko vzgojo in omiko je zapustil nedavno umrli ruski zdravnik Kolačevski vse svoje premoženje: okroglo 38 milijonov rubljev. Pokojni dobrotnik ruskega naroda zahteva, da se ustanovi v okraju Vrhnedjeprovske gospodarske šola in zavod, kjer naj se mladeniči brezplačno vzgojujejo.

Šolstvo v Severni Ameriki ni tako razvito, kakor se dostikrat čuje. Tam je velik razloček med mesti in deželo. Res je, da imajo skoraj povsod tudi po deželi šole, ki so nekaj tednov v letu prav dobro obiskane, drugače je pa komaj četrti del vseh otrok prištevati med redne obiskovalce. Največja napaka je pa v tem, da nimajo sposobnega učiteljstva, kajti pouk oskrbujejo 15- do 18letne deklice, ki so dovršile samo ljudsko šolo;

njim je izročenih v vzgojo baje 12 milijonov otrok. Po mestih je seveda drugače.

Pisanje z levo in desno roko so skušali uvesti v tekočem šolskem letu v Breslavi. V Monakovem so zdravniki to novotarijo kratkomalo odklonili. Pomena res nima nobenega. Če kdo nima desne roke, ali je ne more rabiti, se bo že potrudil, da mu bo levica za nadomestilo.

Pohvala in kazen. Kdo naj prejme pohvalo, komu gre plačilo? Ne znanje, ne talent, ampak učljivost, ubogljivost, dostojnost, redoljubivost, spoštovanje do predstojnikov, skrbna postrežljivost do tovarišev — to naj se pohvali; to so tiste družabne čednosti, za katere je treba truda in prizadevanja, pa tudi nekoliko premagovanja. — V nekem zavodu so imeli navado, da so podeljevali v tem oziru najpridnejšim gojenkam umetno, dragoceno cvetlico, ki so jo smele nositi ob slovesnih prilikah. Da se ne bi očitala predstojnicam krivičnost in pristranost za odlikovanje srčne olike, se je odredilo splošno in tajno glasovanje vsega učiteljstva. V vsakem razredu so bile obdarjene štiri najboljše gojenke. Uspeh je bil nenavaden in nepričakovan, ker so se za to novost zanimali tudi starši. Marsikateri starši niso dovolili, da bi se njih hčerka ločila od zavoda, dokler ni bila odlikovana. Vselej, kadar so bila prebrana imena izvoljenih, se je čulo po dvorani tiho ihtenje tistih, ki so zastoj pričakovale umetne cvetlice.

Klavijolina. Mnogo zanimanja je že zbudila doma in v tujini najnovejša iznajdba na glasbenem polju. Mnogo so že slavili in hvalili izumitelja Slovenca Ludovika Bajdeta. Naj tudi v našem stanovskem listu izpregovorimo nekoliko o tej iznajdbi.

Klavijolina je glasbilo, ki je duhovito, a preprosto sestavljeno. Sestavljeno je tako-le: Na lesenem stojalu stoji vijolina, (vijola ali vijolinčelo,) opremljena s samo eno, seveda podaljšano struno na podaljšanem držalu. Nad struno so tipke kakor na klavirju, s katerimi se pritiska na struno. Ta zazveni, če se preko nje povleče navaden lok. Spodaj pa je pri-

trjen tremolator, ki nadomestuje izborni tremolo roke. Kdor torej pozna tipke, potrebuje jedva štirinajst dni vaje, da more na klavijolini izvajati komade, katere more goslač izvajati komaj po dve ali triletni vaji.

Ton te klavijoline je nežen, mehak in ne trd, kakor bi kdo sumil. Povsem je enoličen s tonom gosli. Distoniranje je popolnoma nemogoče. Vse skupaj pa je lahko prenesljivo, ker tehta samo do 12 kilogramov.

Igranje na ta inštrument je zelo enostavno. Proizvajati je mogoče tone v istem obsegu kot pri navadni vijolini, od najnižjega do najvišjega. Z levo roko se pritiska na tipke, z desno se vleče lok po navadni struni.

To glasbilo bo služilo v prvi vrsti tistim, ki imajo veselje do glasbe in bi radi znali na vijolino brez posebnega truda.

Prav iz srca moramo pozdraviti to iznajdbo zlasti mi učitelji. Koliko šol je pri nas na Slovenskem, kjer se petje, ki blaži otrokovo srce, zelo malo ali skoro nič ne goji, ker manjka inštrumentov. Malo je tudi učiteljev in učiteljic, ki bi znali za poučevanje petja zadosti dobro goslati. Če znajo svirati na harmonij, ga pa dostikrat ni, ker je predrag. Klavijolina se bo pa dobila za primerno nizko ceno. Poleg tega bo klavijolina najprimernejši inštrument, ki se bo z njim uspešno gojilo šolsko petje, zlasti ker bo mogoče na nekaterih igrati tudi dvojne (Doppelgriff).

Tudi za naša društva bi klavijolino priporočili, ker se dá z njo in s spremeljevanjem harmonija ali klavirja napraviti krasna godba.

To so nekateri vzroki, ki to iznajdbo toplo priporočajo. S. J.

Pomanjkanje učiteljstva. Hrvatska kraljeva vlada je izdala 3. januarja 1912 odlok, s katerim hoče olajšati gimnazijskim in drugim učencem prestop na učiteljske. — Kdor je dovršil 5. razred na kaki hrvaški gimnaziji ali realni gimnaziji, se sprejme takoj v II. tečaj; absolventi 6. ali 7. razreda v III., odnosno IV. tečaj učiteljske šole. Izpit je treba napraviti samo iz specialnih predmetov, ki se ne predavajo na gimnaziji. V ta na-

men se bodo prirejali posebni tečaji, ki jih bo oskrbela vlada. — Kandidati, ki nimajo sposobnosti za petje, orgljanje ali za mehanična dela, smejo prositi za oproščenje iz dotičnih predmetov. — Dijaki, ki prestopijo na učiteljske iz gimnazije, morejo prositi za ustanove, ki znašajo 400 K na leto, a se morajo obvezati, da bodo delovali kot učitelji vsaj pet let. — Dijaki, ki so dovršili zrelostni izpit na kaki gimnaziji, zamorejo tudi dobiti označene ustanove, da se na ljudski šoli, ki se jim odkaže, usposobijo za učiteljsko službo ter pripravijo na izpit iz pedagogike in metodike.

Na ta način hoče hrvatska vlada pomnožiti število učiteljskih kandidatov.

Lepoto slovenskega jezika priznavajo tudi tujci, zato pa ne smemo dopustiti, da bi se vrivale vanj nemarne, iz drugih jezikov importirane skaze, ki se jih osobito otroci hitro oprimejo. Šola ima poleg drugih dolžnosti tudi to skrb, da varuje čistoto in neoskrunjenost domače, preproste in ljudske govorice. Zato naj bi učitelj strogo pazil na vse nerodnosti v govorjenju, na vse nepotrebne tujeke ter jih sproti odpravljaj. V Ljubljani n. pr. se je vgnezdila grda razvada, da si otroci skoraj povsod, kjer bi imeli, dasi v medsebojnem prijaznem občevarju, rabiti besedico »prosim«, pomagajo s potujčeno frazo. Neprestano slišimo: »Ali mi daš nesti?« »Ali mi daš pomagati?« »Ali me daste vprašati?« itd. — Kadar čujem malo prikupljivo prošnjo: »Ali me daste vprašati?«, se oglašim in rečem: »Dam«. Pozneje pač tudi pojasnim, zakaj tako in pa kako naj se glasi prošnja. Vsekrižem govore deklice v Ljubljani »bolana«, pozdravljajo se po študentovsko »servus« itd. Vse take neslanosti in netečnosti naj se odpravijo potom šole!

Nerazdeljen pouk na šolah v Nemčiji je postavno vpeljan v sledečih večjih mestih: Danzig, Berlin, Charlottenburg, Königsberg, Potsdam, Brandenburg, Friedenau, Breslava, Posen, Neisse, Magdeburg, Erfurt, Halle, Wittenberg, Linden, Hannover, Wilhelmshafen, Leipzig, Münster itd. — Povprečno je za nerazdeljen pouk glasovalo do 90 % staršev in njih namestnikov; iz tega se dá

sklepati, da je samo dopoldanska šola všeč staršem, če pa bo tudi na korist napredku in moralnosti otrok, bo po-

kazala bodočnost. Mi smo prepričanja, da je v vsakem oziru dati prednost razdeljenemu pouku.

Vzgoja.

Učiteljska protialkoholna zveza je zborovala 3. aprila v Mestnem domu v Ljubljani. Udeležba je bila častna. Med zborovalci so bili tudi trije šolski nadzorniki. Po nagovoru predsednika Julija Slapšaka in po referatu nadučitelja Hrovata (Mladina in alkohol) so zborovalci sprejeli sledeče resolucije:

1. C. kr. deželni šolski svet se naprosi, da uvede s prihodnjim šolskim letom redni protialkoholni pouk na ljudskih, meščanskih in srednjih šolah, v prvi vrsti pa na učiteljski.

2. C. kr. deželni šolski svet, oziroma c. kr. deželna vlada naj blagovoli prepovedati šolski mladini donašanje opojne pijače iz gostilne domov ali kamorkoli drugam.

3. Pri izdaji novih učnih knjig naj c. kr. deželni šolski svet pazi, da odpade vsak sestavek, ki hvali ali celo priporoča uživanje opojnih pijač, nasprotno naj se sprejme po en sestavek, spisan v protialkoholnem zmislu.

4. C. kr. deželni šolski svet naj izda ukaz, da bo učiteljstvo primorano obravnavati na sleherni okrajni učiteljski konferenci o abstinenci šolarjev.

Poleg tega se je sklenilo še to-le:

1. Odbor »Učiteljske protialkoholne zveze« sestavi navodilo o pouku o alkoholu (učna snov z nekaterimi učnimi slikami) za vse kategorije ljudskih šol ter predloži visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu s prošnjo, da se uvede na vseh šolah.

2. Društvo »Abstinent« se naprosi, da se dogovori z Družbo sv. Mohorja, ki naj ponatisne vsako leto vse aktualne članke iz »Zlate Dobe« v svojih publikacijah.

3. Visoki deželni odbor kranjski se naprosi, da v dogovoru z društvom »Abstinent« razpiše nagrado 500 K za najboljši mladinski spis o alkoholu in njega zlih posledicah, obsegajoč od pet do sedem tiskanih pol, ki ga izda »Uči-

teljska protialkoholna zveza«. V presojevalnem odboru sta tudi predsednika društva »Abstinent« in »Učiteljske protialkoholne zveze«.

4. Visoki c. kr. deželni šolski svet naj naroči c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom, da ob nadzorovanju izpovedi nekoliko bodrilnih besed v prilog abstinence med šolsko mladino.

»Društvo za varstvo vajencev« je bilo ustanovljeno dne 15. aprila v Ljubljani. Vsakdo, ki pozna življenje in žalostne razmere vajencev v mestu, mora z veseljem pozdraviti novo društvo, ki bo predvsem skrbelo, da zagotovi obrtnim, trgovskim in delavskim vajencem dom in zavetišče, kjer bodo imeli stalno stanovanje, ali pa vsaj zavetje, zabavo, pouk in vzgojo v prostem času. Da se ta blaga ideja uresniči, naj pripomorejo vsi dobromisleči meščani in prijatelji mladine. Članarina znaša 5 K.

Če bo kaj izdalo. Ministrstvo za notranje zadeve je objavilo naredbo, ki nalaga deželnim vladam, naj skrbijo, da se v bližini cerkvâ, šol in zavodov ne bodo prodajale pornografične knjige in izpostavljale nenravne slike. Tudi v gostilnah se ne bodo smele prodajati protinaravne razglednice. Podobnih razglasov in ukazov imamo pri nas dovolj, samo tistih ni, ki bi jih izvrševali. Oblastveni organi namreč le preradi zatisejo oči takrat, ko bi bilo treba uporabiti zakon proti brezvestnim razpečevalcem pornografičnih izdelkov. Če pa kaj vidijo, si pa hitro pomagajo z izgovorom: »Saj to ni nič takega!« Je pač križ, če ni več moraličnega čuta.

Pozor na poštne pošiljatelje! V »Korrespondenz-Blattu« opozarja nekdo katete, naj pazijo, da šolski otroci ne bodo raznašali pisem in časopisja na razne strani. V manjših občinah, kjer ni nobenega posebnega raznašalca, je namreč navada, da poštar kar otrokom razdeli različne razglednice, časopise, da

jih raznesejo po okolišču. Med temi pošiljatkami so pa, kakor uči izkušnja, dostikrat tudi razglednice s pohujšljivimi slikami, nedostojnimi napisi, ljubavnimi verzi, ali pa sumljive ponudbe raznih budimpeštanskih in drugih židovskih firm. Koliko opustošenja utegnejo take razglednice napraviti v otroški duši! Zato bi bilo prav, da katehet tako raznašanje, kjer je v navadi, odpravi, da na otroke, oziroma starše vpliva ali pa posreduje pri poštnem uradu. Ako ni druge pomoči, naj se obrne do c. kr. poštnege ravnateljstva.

Največja napaka pri vzgoji. Dr. R. Breitschopf, ki deluje kot vzgojitelj že

22 let, zatrjuje, da smatra za največjo napako, ker se mladina premalo vzgaja v pokorščini do staršev in predstojnikov. Pokorščina je temelj, obenem pa tudi namen prave vzgoje. To dostikrat premalo uvaževano lastnost pa je treba gojiti že v zgodnjih letih otrokovih z ljubeznijo in oštrostjo obenem. S samo ljubeznijo, ki se kaj rada prevrne v takozvano opičjo ljubezen, se vzgoja sploh, posebej še vzgoja pokorščine navadno pokazi. Strogost sama vzgaja dostikrat hinavce ali pa doseže uprav nasprotno, kar se namerava. Vzgoja pokorščine zahteva mnogo truda in mnogo skrbi, — a trud je pozneje bogato poplačan.

Slovstvo in glasba.

Stanko Premrl: 100 praeludia organi. Zbirka orgelskih preludijev. Založila »Katoliška Bukvarna« v Ljubljani. 1912. Cena K 3'30.

Ta lična zbirka, ki obsega sto kratkih preludijev vseh tonovih načinov, je menda prvo večje delo te vrste med Slovenci. Zunanja lična oblika krije praktično, obenem pa ne pretežno vsebino orgelskih komadov, ki svedočijo večšo spretnost modernega, izborna izšolanega mojstra. Domače delo bodi toplo priporočeno vsem gg. učiteljem, ki se ukvarjajo s cerkvenim petjem in orgljanjem.

Nov abecednik za slovenske ljudske šole. Tekom poletja izide v c. kr. založbi šolskih knjig na Dunaju nov abecednik pod imenom »Moja prva čitanka«, ki ga je na poziv merodajnih krogov sestavil c. kr. vadniški učitelj Ivan Krulec. Tisk te knjige je c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje odobrilo z odlokom z dne 8. oktobra 1910, št. 36.554. Kolikor se more iz doposlanih korekturnih pol posneti, bo pomenjala ta knjiga z ozirom na lahko metodo, mladini primerno čtivo, ilustracije, ki izidejo v krasnem barvotisku, velik napredek v slovenski šolski literaturi. Zato upamo, da jo bo slovensko učiteljstvo z veseljem sprejelo.

Šmarnice. 18 pesmi za mešani zbor, deloma z orglami, zložil P. Hugolin

Sattner, O. F. F. M. II. pomnoženi natis. Cena partituri K 3'—; vsak glas K —'50. V Ljubljani, 1912. Založila »Katoliška Bukvarna«.

Pričujočo zbirko, ki jo lahko in po pravici imenujemo biser domače cerkvenoglasbene literature, je slavnoznani g. skladatelj še skrbno ogledil in opilil, oziroma melodično zaokrožil. Tako lepih, jedrnatih, tehtnih in klenih, obenem pa prikupljivih, mikavnih ter celo razvajeno uho zadovoljujočih pesmi ne najdeš v nobeni zbirki. Ena je lepša od druge, vsaka ima in bo imela stalno vrednost. Ta pohvala ni le običajen izraz priznanja, ampak polna in odkrita resnica, ki se bo o njej vsakdo prepričal, kdor si bo to zbirko preskrbel. Naj bi naši cerkveni zbori s temi »Šmarnicami« pridno in vneto povelicevali slavo in čast nebeške Matere.

F. S. Finžgar: »Naša kri«. Igrokaz v štirih dejanjih. Ljubljana, 1912. Založila »Katoliška Bukvarna«. Cena K 1'40. O tej drami smo čuli in brali soglasno sodbo, da je najboljša naša ljudska igra, zlasti ker je g. pisatelj popravil nekatere nedostatnosti, ki so se opazile pri prvi uprizoritvi. Igrokaz je pisan v nepokvarjenem narodnem jeziku, kakor ga ima v oblasti samo Finžgar, ki je obenem v krepko in jedrnato govorico znal

vplesti dokaj zdravega, neprisiljenega humorja.

»Die ländliche Fortbildungsschule«. 2. številka. Pavel Dargatz je začel priobčevati članek iz zemljeslovja. V njem pripoveduje, kako je zemlja nastala, katere vrste zemlje razločujemo in kaka svojstva kaže zemlja do vode, zemeljskih zrnec, zraka in redilnih snovi. — Župnik Sell piše o oskrbi mladine. V njem poudarja posebno ljubav do domovine, ki naj se vcepi mladini posebno zaradi tega, ker so začeli trositi socialni demokrati svoj »blagoslov« tudi na kmete. Ljubezen do doma, domovine in vladarske hiše je najboljši odgovor proti socialni demokraciji. — Ludovik Axt piše o stalni in potovalni gospodinjski šoli. Potovalnih gospodinjskih šol imajo na Pruskem dosedaj okoli 150. Zanimanje zanje raste z vsakim dnem; trajajo po 8 tednov. — Profesor dr. Falke referira o izboljšanju zemlje v Nemčiji tekom zadnjih 25 let. V referatu dokazuje, koliko je vplivala predvsem industrija (umetna gnojila) na pomnožitev poljskih in drugih pridelkov. Na Nemškem so zaznamenovali tekom zadnjih 25 let sledeče odstotke izboljšanja in pomnožitve: 50 % pri žitu, 50 % pri mleku, nad 100 % pri prašičih in črez 30 % pri goveji živini. — 3. številka. Generalni tajnik Bussen iz Hanovra je napisal članek o vaški banki. Članek bi zanimal posebno »posojilničarje«. V njem pripoveduje, kako bi bilo moč preurediti hranilnice in posojilnice v zavode modernega denarnega prometa, t. j. v banke. — Profesor dr. Falke nadaljuje svoj referat o izboljšanju zemlje v Nemčiji tekom zadnjih 25 let, osobito o izboljšanju peščene zemlje. Nemci imajo namreč obilo take zemlje, a imajo tudi obilo kalija, ki ga peščeni zemlji najbolj manjka. Dr. Falke pravi, da je za peščeno zemljo posebno zeleno gnojenje velikega

pomena. V tem oziru so se povzpeli Nemci na jako visoko stopnjo. Znak, da se pečajo mnogo z biologijo rastlin. Imajo sedaj že tudi rastline za vmesno zeleno gnojenje, in tako ne izgube več enoletnega pridelka, kar je bilo dosedaj pri zelenem gnojenju splošno v navadi. — Šolski svetnik Friderik Kempf je priobčil svoj referat, ki ga je imel o priliki konference nadzornikov v Poznanju. Referat govori o dolžnostih nadzornikov glede oskrbe in varstva mladine. Zanimiva je posebno trditev, da samo strokovna naobrazba ne zadošča, temveč da je treba dodati tej še posebej lep kos duševne izolike. — Po Scheldejevi knjigi: »Der Landwirt und der Tierschutz« je povzet članek: »Napajanje živine«, ki je namenjen povzdigi umne živinoreje in umnega živinozdravstva. Snov je hvaljezna za ponavljavno šolo. — »Gospodarski pregled« nudi dokaj zanimivih točk v 2. in 3. številki. Istotako »Razgled« in »Književnost«.

J. P.
Kosova gostija. Nadučitelj A. Kosi (Središče na Štajerskem) namerava v kratkem izdati otroško spevoigro z naslovom »Kosova gostija«. — To delce je tako preprosto zasnovano, da ga lahko učitelj proizvaja z otroci celo na najnižji stopnji. Ko so spevoigro leta 1910. uprizorili učenci prvega razreda v Središču, je naredil nastop maličkov tako mogočen vtis na navzoče, da se niso mogli dovolj načuditi, kako je možno z otroki, ki hodijo šele pet mesecev v šolo, doseči kaj takega. — Ker bi avtor svoji skladbi rad določil »moč natisa« (t. j. število izvodov), zato se obrača tem potom do p. n. šolskih oblastev, učiteljev in sploh do vseh, ki se zanimajo za našo mladino in glasbo, z nujno prošnjo, da mu čim najprej sporočijo, ako reflektirajo na to delce, ki bo stalo okrog 1 K, t. j. partitura s posebej tiskanim besedilom in z deklamacijskim uvodom.

„Slovenski Učitelj“

izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 K. (Naročnina in članarina za „Slovensko zvezo“, oziroma za „Društvo slov. katehetov“ 5 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema: Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.

Urednika: A. Čadež, katehet v Ljubljani; J. Novak, c. kr. šolski nadzornik v Kočevju. Tiska Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren Ivan Rakovec.

Razpis učiteljskih služb.

V šolskem okraju Kranj so razpisana sledeča stalna učna mesta:

1. Mesto nadučitelja na štirirazredni deški ljudski šoli v Kranju. Šolski voditelj v Kranju nima naturalnega stanovanja, temveč dobiva postavno določeno stanarino.

2. Mesto stalnega učitelja-voditelja enorazrednic: Bukovica, Bukovščica, št. Lenart in Zalilog. (S poslednjo službo je združena ekskurendna šola na Davči.)

3. Mesto stalnih učiteljev na štirirazrednici v Šmartnem pri Kranju in na deški trirazrednici v Cerkljah ter mesto stalne učiteljice v Križih pri Trziču.

Redno opremljene prošnje naj se vložijo pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Kranju do 20. maja 1912.

Prípomni se, da se bodo vpoštevali pri oddaji učnih mest na enorazrednicah kakor tudi pri onih v Šmartnem in

Cerkljah predvsem moški prosilci. — Prošnje, podane vsled razpisa z dne 31. oktobra 1911, št. 2706, za učno mesto v Bukovici, ostanejo v veljavi tudi za ta natečaj.

Kočevski okraj: Učno in voditeljsko mesto na enorazrednici pri Sv. Gregorju do 1. junija. (Prosto stanovanje.)

Učiteljsko in voditeljsko mesto na enorazredni utrakvistični šoli v Dragi. Rok do 11. junija.

Postojnski okraj: Na trirazrednici v Košani je razpisano nadučiteljsko mesto do 10. junija.

Črnomaljski okraj: Nadučiteljska in učiteljska služba v Štrekljencu do 10. junija.

Krški okraj: Učiteljska služba na dvorazrednici v št. Juriju pod Kumom. Rok do 1. junija.

Reformni srednješolski zavodi.

Naša dežela nima še nobenega reformnega srednješolskega zavoda, kjer bi se mesto latinščine in grščine (oziroma samo mesto grščine) poučeval kak moderni jezik; francoščina, italijanščina, angleščina itd. Odboru Društva slov. profesorjev je poverjena naloga, da stopi v stik z odločilnimi krogi v svrhu ustanovitve realnih gimnazij enega ali drugega tipa. Koncem maja namerava odbor sklicati shod vseh, ki se zanimljejo za to zadevo, da se da prilika tudi javnosti osobito staršem, zavzeti stališče v označenem vprašanju.
